

Altarskåpet

Kullings-Skövde kyrka

Kullings–Skövdes kyrkas altarskåp

Bilden i kyrkans centrum präglar kyrkans tilltal för den besökande. Här begrundar vi vad vill den säga oss.

Bakgrund

Kyrkan har medeltida ursprung och långhuset är de gamla murarna. Där bänkarna börjar idag fram mot koret fanns ett rakslutet kor. Kyrkan tillbyggdes så att de två hörnen på det runda koret står på det rakslutna korets ändhorn.

Från 1400-talet är det tämligen välbevarade altarskåp, dock färglöst, som finns i Göteborgs stadsmuseum. Det såldes till museet år 1878. Träkrucifixet i kyrkan är samtida i stil och utförande. Altarskåpet, en triptyk med treenigheten i centrum och lokala helgon i sidotavlorna, har under århundraden varit den centrala blickpunkten i kyrkan.

I början på 1800-talet tillbyggdes kyrkan framåt och fick sitt runda kor. Den hade då korskrank med sakristian bakom altaret. I slutet av 1800-talet togs korskranket bort och altaret pryddes med en Thorvaldsenkopia av Jesus.

Under 1920-30-talen sker en större omdaning av kyrkan och koret. Man hade då uppfattningen att det runda koret var den ursprungliga medeltida delen och resten tillbyggnad. Detta kom att präglade även utsmyckningen.

Centrum blev ett korfönster, det som nu är flyttat till söderväggen. Kring det kom att byggas upp målningar som gjordes i två omgångar. De utfördes av

Gunnar Erik Ström, som utfört dekorativa verk i biografen och en del kyrkor i Göteborg. De första målningarna från 1930-talet var stjärnor i korets valv, en bild av den himmelska staden. Senare tillkom på norr och södersidan två större kompositioner, de hade en viss österländsk stil. På norrväggen syns kvinnan vid Sykars brunn och på den södra en framställning där Jesus tar fram ett barn som den störste i himmelriket.

Koret kom att uppfattas rörigt och med besvärande motljus, vilket vid restaureringen år 1972 gjorde att koret rensades från allt och en ny innervägg byggdes utan fönster. Man hade då fått klarhet i kyrkans medeltida bakgrund. Kontakter togs med Historiska museet i Göteborg om att återköpa den altartavla som finns där och är från medeltiden. Det var inte möjligt.

Koret målades ljusblått och försågs med ett konstverk. En skulptur av Jesus på korset med öppen mun, helt i guld och i enhet med korset. Man associerade Prometheus ur klippan, eller som folkmun kallade den guldkalven. Kyrkan fick ett kallt, kliniskt uttryck med en opersonlig, nästan rymdaktig Jesusgestalt i centrum.

Kyrkorådet beslöt kring 1982 att pröva möjligheter till ett nytt konstverk som altarprydnad i kyrkan.

FOTO: LENNART KARLSSON

Förutsättningar

Under hand hade man bestämt att det skulle vara en triptyk och ett altar-skåp, påverkat av det medeltida. Uppdraget gick till Kjell Sjögren, som gjort utsmyckning i Dalabergskyrkan, Uddevalla och Smyrnakyrkan i Göteborg. Han arbetade i trä vilket passade altarskåp.

Han ville att församlingen skulle bestämma motiven. Prästerna samrådde och enades om programmet. Centrum skulle vara Jesu möte med Tomas, då kyrkan var för alla, en tvivlarnas och de klenroendes kyrka likväl som de övertygade och hängivnas. Alla kunde här möta Jesus. Prästerna valde sina älsklings-texter. På norrdelen ville Gert Alnegren ha Kvinnan vid Sykars brunn, där hade den ju funnits förut. Eric Ericson valde Emmausmötet med Jesus. Önskemål fanns att konstnären också skulle ha en text centralt, med något egen formulering och utformning, som i Dalabergskyrkan.

Kyrkorådet godkände och uppgiften gick till Kjell Sjögren, som utförde arbetet under år 1985.

Altartavlan som helhet

Altartavlan är en triptyk, utförd i trä som ett skåp som kan stängas och öppnas i liturgin. Motiven är uppbyggda av limmade, råa, huggna, mejslade och skurna träbitar. Allt med en beräknad reliefverkan. Allt trä är målat. Skåpet har i hörnen små ornament med förebilder i det medeltida altarskåpet.

Altarskåpet består av de tre enskilda motiven, men också av element som kommer tillbaka i de olika bilderna.

Altarskåpet har Jesusbilden som sin huvudtanke. Det framställer hur Jesus visar sig och det Han ger oss idag. Varje bild har sin berättelse i evangelierna och en huvudtolkning. Men varje bild har många små detaljer som ger bibelpåminnelser åt flera håll.

En central tanke är att alla bilder och antydningar sammantaget skall ge en bred bild och uppfattning om Jesus, påminna om allt han uppenbarar för oss.

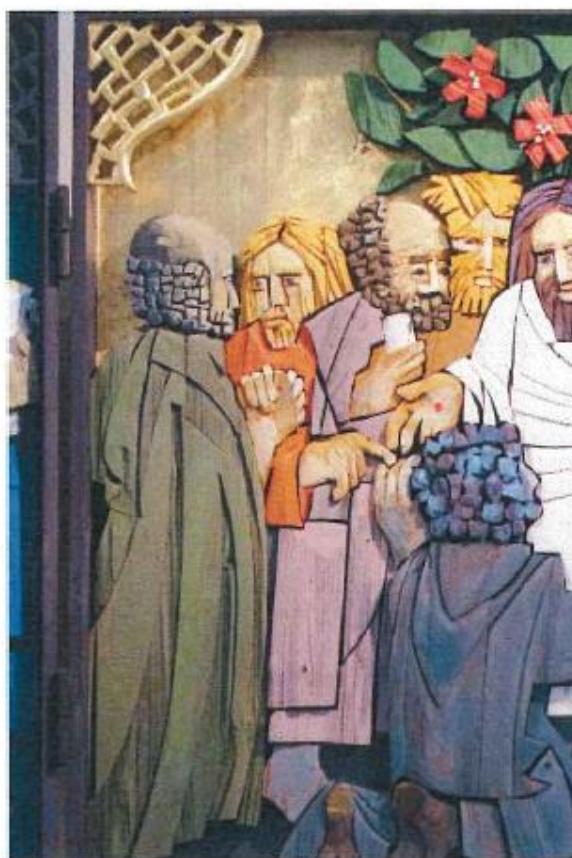
Konstnären har valt som huvudord: *min frid jag ger*. Ordet finns i Jesus avskedstal, med något annan ordföljd. Texten är utformad så att f och g blir ett gemensamt tecken. En herdestav med ett korstecken. Jesus är den gode herden, som räcker friden. Genom sitt kors och offer kan den räckas oss. I tecknet finns framhävt *Jag*, påminnande om *Jag är*-orden där Jesus manifesterar sin gudomlighet. *Jag är den gode herden, en god herde ger sitt liv för fåren*. Detta tecken är centrum i texten.

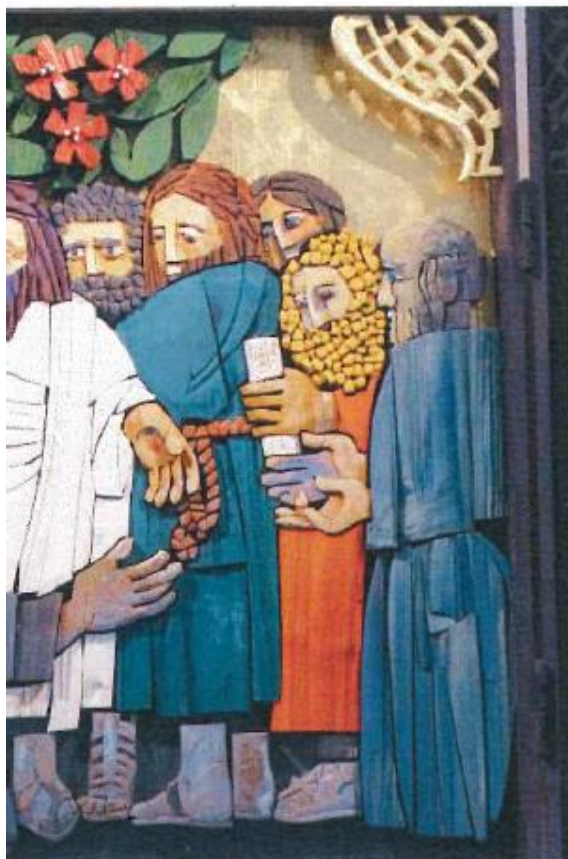
Det kan också vara staven i Herdepsalmen, *din käpp och stav skall leda mig*.

Det Jesus ger är frid. Det signaleras i bilderna genom Jesu händer, som ger något i varje situation. Friden är den livsluft och anda som omsluter alla möten med honom.

Vid brunnen finns ett grekiskt alpha och vid Emmaus ett halvt omega. Det är början och slutet. Jesus är alpha och omega, begynnelsen och änden, står det i Uppenbarelseboken. Jesus är ytterst i bilderna och i centrum i tavlans komposition. Det är Hans fullhet som är närvarande i mötet med bilderna.

På samma sätt finns krukans vid vattenbrunnen och som vinkruka i Emmaus.

En påminnelse från Paulus om att vi har skatten – evangeliet i bräckliga lerkärl. Guds omsorg och frid är det vi kan lita till.

Mitt-tavlan: Tomasmötet

Scenen är när Tomas, som inte kunde tro utan att se, fick möta Herren efter åtta dagar, det vill säga nästa söndag. Han föll på knä och bekände, Min Herre och min Gud.

Konstnären har velat fånga just mötet. Jesus och Tomas händer formar en ellips. En nästan tredimensionell kontakt, det syns tydligast om man står halvvägs ner i kyrkan, något till höger in i bänkraden. Det mötet är centralt i tron, jag vill ha med Jesus att göra och han svarar för min skull. Det finns ett kraftfält som ramar in av bådas händer. Tomas får friden.

Lärjungarna omkring är uppmärksamma. Himlen jublar när en enda finner tron, tillförsikten.

Bakom den uppståndne Jesus är ett träd. Det är Livets träd. I Uppenbarelseboken bär det frukt året om. Därför blommar det nu, när en människa

öppnar sig för Gud och livet räddas. Trädet har fem blommor motsvarande Jesu sår, det Han gjort för oss gör det möjligt att komma till Gud. Allt är levande i mötet med honom.

Bakgrunden är guld. Guldet är Guds och evighetens färg. Det säger att händelsen inte bara sker i Palestina. Jesus går genom rum och tid till möten med oss nu.

Livets träd bryter skåpets ram och går upp ovanför. Där är bladen gyllene, påminnelsen om att den här tidens ramar skall sprängas. Vi skall vara där Gud är, Livet hos Gud spränger ramen.

Trädet ovanför ramen har en särskild funktion när skåpet stänges under passionstiden. Baksidan på skåpet är mörk och krönes av de gyllene löven, som bildar en triangel, symbolen för Gud. Även när det är mörkt är Gud inte borta. Konstnären sa: Även på Långfredag vet vi att Jesus skall uppstå och Gudstriangeln återspeglar det ljuset.

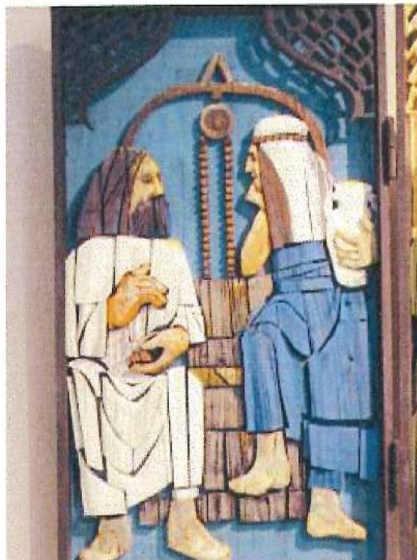

Norra delen – Kvinnan vid Sykars brunn

Kvinnan vid Sykars brunn mötte Jesus, utan att hon visste vem Han var. De förde samtal om vattnet, levande vatten.

Altarbildens kvinna är självsäker i sin hållning. Hon begrep sig på män. Jesus sa: Sex män har du haft och den du nu har är inte din. Hon är inte undergiven i mötet, men finner frälsaren. Hennes hållning hör till det bästa på bilden. Mötet resulterade i att hon ställde sin kruk och gick till staden och vittnade om Messias. Jesus möter oss där vi är, och tar emot oss som vi är.

Konstnären har fört deras samtal om det levande vattnet till dopet. Brunnen är målad i de färger som stenen i kyrkans medeltida dopfont har för att knyta ihop då och nu. Vi får friden i dopets vatten. Jesus håller händerna som när man döper ett barn. Händerna ger det vi har löfte om i Gudsmötet. Ner i brunnen går en kedja, livskedjan, en påminnelse om att vi är länkade till livet. Dopets gåva gäller genom hela livet.

Södra delen – Lärjungarnas möte vid Emmaus

Lärjungarna efter uppståndelsen, samtalade om uppståndelsen och gick mot Emmaus. Främlingen, Jesus, bjöd in dem och när Han bröt brödet kände de igen Honom. Just brytandet, Jesus håller brödet i sina händer, är fångat i bilden.

Igenkännandet ligger i ljuset kring brödet. Lärjungarna reser sig lite upp.

Kalken har en fisk och fem röda prickar, såren, som är blommor i mittavlan. Död och uppståndelse länkas alltid samman i ett skeende.

Fisken är den första kristna igenkänningsymbolen. ICHTYS på grekiska är initialerna i bekännelsen Jesus Christus, Guds (Theos), Son (Uios), Frälsaren (Soter). I nattvarden finns den fulla kunskapen om honom.

På bordet finns en klase druvor som många bibliska tankar kan knytas till. Jesus säger att han är vinträdet och vi är gre-

Norra delen – Kvinnan vid Sykars brunn

Kvinnan vid Sykars brunn mötte Jesus, utan att hon visste vem Han var. De förde samtal om vattnet, levande vatten.

Altarbildens kvinna är självsäker i sin hållning. Hon begrep sig på män. Jesus sa: Sex män har du haft och den du nu har är inte din. Hon är inte undergiven i mötet, men finner frälsaren. Hennes hållning hör till det bästa på bilden. Mötet resulterade i att hon ställde sin kruka och gick till staden och vittnade om Messias. Jesus möter oss där vi är, och tar emot oss som vi är.

Konstnären har fört deras samtal om det levande vattnet till dopet. Brunnen är målad i de färger som stenen i kyrkans medeltida dopfont har för att knyta ihop då och nu. Vi får friden i dopets vatten. Jesus håller händerna som när man döper ett barn. Händerna ger det vi har löfte om i Gudsmötet. Ner i brunnen går en kedja, livskedjan, en påminnelse om att vi är länkade till livet. Dopets gåva gäller genom hela livet.

Södra delen – Lärjungarnas möte vid Emmaus

Lärjungarna efter uppståndelsen, samtalande om uppståndelsen och gick mot Emmaus. Främlingen, Jesus, bjöd in dem och när Han bröt brödet kände de igen honom. Just brytandet, Jesus håller brödet i sina händer, är fångat i bilden.

Igenkännandet ligger i ljuset kring brödet. Lärjungarna reser sig lite upp.

Kalken har en fisk och fem röda prickar, såren, som är blommor i mittavlan. Död och uppståndelse länkas alltid samman i ett skeende.

Fisken är den första kristna igenkänningsymbolen. ICHTYS på grekiska är initialerna i bekännelsen Jesus Christus, Guds (Theos), Son (Uios), Frälsaren (Soter). I nattvarden finns den fulla kunskapen om honom.

På bordet finns en klase druvor som många bibliska tankar kan knytas till. Jesus säger att han är vinträdet och vi är gre-

Norra delen – Kvinnan vid Sykars brunn

Kvinnan vid Sykars brunn mötte Jesus, utan att hon visste vem Han var. De förde samtal om vattnet, levande vatten.

Altarbildens kvinna är självsäker i sin hållning. Hon begrep sig på män. Jesus sa: Sex män har du haft och den du nu har är inte din. Hon är inte undergiven i mötet, men finner frälsaren. Hennes hållning hör till det bästa på bilden. Mötet resulterade i att hon ställde sin kruka och gick till staden och vittnade om Messias. Jesus möter oss där vi är, och tar emot oss som vi är.

Konstnären har fört deras samtal om det levande vattnet till dopet. Brunnen är målad i de färger som stenen i kyrkans medeltida dopfont har för att knyta ihop då och nu. Vi får friden i dopets vatten. Jesus håller händerna som när man döper ett barn. Händerna ger det vi har löfte om i Gudsmötet. Ner i brunnen går en kedja, livskedjan, en påminnelse om att vi är länkade till livet. Dopets gåva gäller genom hela livet.

Södra delen – Lärjungarnas möte vid Emmaus

Lärjungarna efter uppståndelsen, samtalande om uppståndelsen och gick mot Emmaus. Främlingen, Jesus, bjöd in dem och när Han bröt brödet kände de igen Honom. Just brytandet, Jesus håller brödet i sina händer, är fångat i bilden.

Igenkännandet ligger i ljuset kring brödet. Lärjungarna reser sig lite upp.

Kalken har en fisk och fem röda prickar, såren, som är blommor i mittavlan. Död och uppståndelse länkas alltid samman i ett skeende.

Fisken är den första kristna igenkänningsymbolen. ICHTYS på grekiska är initialerna i bekännelsen Jesus Christus, Guds (Theos), Son (Uios), Frälsaren (Soter). I nattvarden finns den fulla kunskapen om honom.

På bordet finns en klase druvor som många bibliska tankar kan knytas till. Jesus säger att han är vinträdet och vi är gre-

narna som skall bära frukt. I en av våra nattvardsböner sägs: Av åkrarnas korn och bergen druvor bereder du bröd och vin. Det är vår nattvard. Samma möte som i Emmaus.

Bilden är mörk, då det är kväll. Bli kvar hos oss, det lider mot aftonen, säger lärjungarna. Kyrkans och vår bön: Bli hos oss i vårt och världens mörker, och han bryter bröd och ger frid och salighet.

Krukan och det halva omegat är redan nämnt.

Slutord

Altartavlans bilder är lätta att känna igen i sin huvudberättelse, men den ger material till många små bibelmeditationer, då symbolerna har påminnelser och syftningar till olika ställen i Bibeln. Centrum är mötet med Jesus i nuet, altarskåpet vill hjälpa oss känna igen Jesusmöten i våra liv.

Gert Alnegren

Min frid jag ger

Text: Gert Alnegren, 2011
Bilder: Kerstin Eknor Gelotte, 2011